

Diarienummer:
IMY-2024-619

Ert diarienummer:
Fi2023/03321

Datum:
2024-04-26

Yttrande över betänkandet Framtidens dataskydd vid Skatteverket, Tullverket och Kronofogden (SOU 2023:100)

Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) har granskat förslaget huvudsakligen utifrån myndighetens uppgift att arbeta för att människors grundläggande fri- och rättigheter skyddas i samband med behandling av personuppgifter.

IMY lämnar följande synpunkter.

Avsnitt 8.4.3 En brett formulerad ändamålsbestämmelse

Bestämmelser som anger och begränsar tillåtna ändamål har normalt ansetts vara nödvändiga för att säkerställa integritetsskyddet i renodlade registerförfattningar. Vid tillämpningen av dataskyddsförordningen kan sådana bestämmelser vara avgörande för att den rättsliga grund som ska ligga till grund för behandlingen enligt artikel 6.3 i förordningen ska leva upp till förordningens krav på förutsebarhet och proportionalitet.

IMY har i olika sammanhang framfört kritik mot förslag om ändamålsbestämmelser som enligt IMY:s uppfattning varit alltför allmänna och som innebär att en viss myndighet får behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter enligt lag eller annan författning.¹ IMY har bl.a. ifrågasatt vad en så pass allmän bestämmelse tillför till bestämmelsen i 2 kap. 2 § dataskyddslagen (2018:218), som ger vägledning om hur artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen ska uppfattas utifrån svenska förhållanden. En så brett formulerad ändamålsbestämmelse riskerar att leda till en högre grad av osäkerhet och sämre förutsebarhet inte bara för den registrerade, utan även för den personuppgiftsansvarige.

IMY anser emellertid att de av utredningen föreslagna ändamålsbestämmelserna i de myndighetsspecifika dataskyddslagarna är godtagbara. Ändamålsbestämmelserna får tillsammans med myndigheternas materiella verksamhetsreglering anses tillräckligt preciserade och därigenom uppfylla kraven i dataskyddsförordningen. IMY bedömer att bestämmelserna i dessa fall innebär en tillräcklig tydlighet och förutsägbarhet för de registrerade vars personuppgifter kommer att behandlas.

Postadress:
Box 8114
104 20 Stockholm

Webbplats:
www.imy.se

E-post:
imy@imy.se

Telefon:
08-657 61 00

¹ Se t.ex. sid. 4–5 i IMY:s remissyttrande avseende eSam:s promemoria En modern registerförfattning (ES 2022:6) och IMY:s remissyttrande över betänkandet Bättre information om hyresbostäder – kartläggning av andrahandsmarknaden och ett förbättrat lägenhetsregister (SOU 2023:65).

Avsnitt 10.7 Känsliga personuppgifter

IMY anser att det bör framgå av bestämmelserna om behandling av känsliga personuppgifter i respektive myndighetsspecifik dataskyddslag att det är med stöd av undantaget i artikel 9.2 g (viktigt allmänt intresse) i dataskyddsförordningen som behandlingen ska ske eftersom det är den bestämmelsen som utgör det faktiska undantaget för behandlingen (jfr utformningen av 3 kap. 2–3 och 5–7 §§ dataskyddslagen).² En sådan reglering skapar tydlighet och förutsebarhet för de registrerade och för den personuppgiftsansvarige i frågan om den har rätt att behandla känsliga personuppgifter.

Avsnitt 11.7.5 och 11.7.6 Elektroniskt utlämnande av personuppgifter

Direktåtkomst medför särskilda integritetsrisker och brukar normalt bli föremål för särskild reglering. Utredningens förslag som innebär att myndigheterna själva ska bestämma formen för utlämnande och att den särskilda regleringen rörande direktåtkomst ska utgå avviker således från den nuvarande ordningen.

IMY anser till skillnad från utredningen att direktåtkomst typiskt sett är mer integritetskänsligt än andra elektroniska utlämnanden. Enligt IMY bör därför direktåtkomst, med tanke på de risker som det innebär³, även fortsättningsvis regleras särskilt. Vid en reglering har lagstiftaren möjlighet att ta ställning till under vilka förutsättningar ett visst utlämnande är proportionerligt samt väga integritetsskyddet mot behovet av ett effektivt informationsutbyte. IMY delar inte heller utredningens bedömning att dataskyddsförordningen i praktiken tillgodoser behovet av en enhetlig tillämpning av elektroniska utlämnanden och att det därför inte behövs nationell reglering. Utredningen tycks utgå från att behovet av en enhetlig tillämpning framför allt kommer att tillgodoses av myndigheternas skyldighet att begära förhandssamråd hos IMY. Det är enligt IMY tveksamt i vilken utsträckning en sådan skyldighet i praktiken kommer att säkerställa en enhetlig tillämpning. IMY avstyrker således förslaget om elektroniskt utlämnande av personuppgifter, det vill säga en generell reglering som innebär att elektroniska utlämnanden ska vara tillåtna om det inte är olämpligt.

Om regeringen skulle gå vidare med förslaget anser IMY att det är nödvändigt att det förtydligas vilka konkreta omständigheter som medför att det ska anses olämpligt att lämna ut personuppgifter elektroniskt, genom direktåtkomst eller på annat sätt.

IMY är positiv till att det föreslås en bestämmelse i förordning som innebär att respektive myndighet ska ansvara för att det inom myndigheten finns rutiner för regelbunden kontroll av att elektroniskt utlämnande av personuppgifter sker på ett godtagbart sätt ur integritetssynpunkt. Det bör kunna bidra till bättre förutsättningar för granskning och kontroll av hur lagen tillämpas, förutsatt att kontrollerna dokumenteras på ett adekvat sätt.

² Jfr med exempelvis 8 § förslaget till lag om behandling av personuppgifter vid Myndigheten för vård- och omsorgsanalys (<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/lagratsremiss/2024/04/en-registerlag-for-myndigheten-for-vard-och-omsorgsanalys/>) och 8 § förslaget till lag om behandling av personuppgifter vid Inspektionen för socialförsäkringen (<https://www.regeringen.se/contentassets/214a45d5d71740eeb014f844f0d738c5/en-registerlag-for-inspektionen-for-socialforsakringen.pdf>).

³ Utredningen redogör för integritetsrisker med direktåtkomst bl.a. på sid. 809 i betänkandet.

Avsnitt 14 Dataanalyser och urval

IMY ser positivt på att den rättsliga grunden för dataanalys och urval regleras i lag. En tydlig rättslig grund för den aktuella typen av behandling kan vara en förutsättning för att den ska uppfylla kraven i dataskyddsförordningen. IMY anser dock att det varken av författningsförslaget eller betänkandet i övrigt framgår hur ett dataanalys- och urvalsprojekt avgränsas i omfattning och tid. Detta behöver förtydligas i det fortsatta lagstiftningsarbetet, eftersom det är en förutsättning för att den personuppgiftsansvarige ska kunna bedöma om en viss behandling av personuppgifter är nödvändig och proportionell. Det kan i det arbetet t.ex. övervägas om det är lämpligt att införa bestämmelser om behandling av personuppgifter i projekt, se förslaget till lag om behandling av personuppgifter vid Myndigheten för vård- och omsorgsanalys samt förslaget till lag om behandling av personuppgifter vid Inspektionen för socialförsäkringen (ISF).⁴

IMY ser även positivt på de föreslagna kraven på dokumentation av myndigheternas proportionalitetsbedömningar vid behandling av personuppgifter i dataanalys- och urvalsprojekt samt de metoder och sökbegrepp som används för att ta fram urval (avsnitt 14.11.3). Utredningen redogör på ett tydligt sätt för vad som bör ingå i en proportionalitetsavvägning och att bedömningen måste göras kontinuerligt. En förutsättning för att dokumentationskravet i realiteten ska utgöra en integritetshöjande skyddsåtgärd är emellertid även i detta sammanhang att ramarna för dataanalys- och urvalsprojekt tydliggörs, eftersom det annars är oklart i vilka fall dokumentationskravet inträder. Under förutsättning att det tydliggörs när personuppgiftsbehandling för dataanalys och urval kommer att ske bör dokumentationskravet enligt IMY:s uppfattning kunna bidra till bättre förutsättningar för granskning och kontroll av hur lagen tillämpas.

Att ramarna är tydliga är också avgörande för frågan om hur länge uppgifterna får behandlas (avsnitt 14.11.4). Utredningen lyfter följande (s. 1168 f.):

”När det gäller behovet av att fortsatt behandla uppgifterna varierar detta, bl.a. beroende på hur länge ett visst analys- och urvalsprojekt pågår. Det innebär att det är svårt att på förhand avgöra under hur lång tid det kan vara relevant att behandla uppgifter. De för projektet aktuella uppgifterna måste kunna behandlas under hela den tid som analyserna och urvalen genomförs. I annat fall riskerar syftet med åtgärderna att gå förlorat. När ett visst analys- och urvalsprojekt är avslutat är vår uppfattning att uppgifterna inte längre ska behandlas.”

IMY instämmer i utredningens bedömning att uppgifter inte bör få behandlas när ett dataanalys- och urvalsprojekt är avslutat. Om projektets ramar avseende omfattning och tid är otydliga är dock risken stor att myndigheterna inte upphör med personuppgiftsbehandlingen i rätt tid.

IMY vill understryka vikten av utredningens konstaterande att bestämmelserna om dataanalyser och urval inte innebär att myndigheterna får hämta in stora mängder personuppgifter från internet för att vissa uppgifter i en sådan mängd möjligen kan vara ”bra att ha” vid utvecklingen av en urvalsmodell samt att bestämmelserna inte i sig ger en ny möjlighet att samla in personuppgifter (avsnitt 14.9.2).

⁴ Enligt lagförslagen avses med projekt en planerad arbetsinsats som genomförs inom bestämda ramar. Respektive myndighet ska enligt förslagen bl.a. fastställa syftet med projektet innan personuppgifter får behandlas inom ramen för detta. Det fastställda syftet får inte ändras och information om vad som har fastställts ska hållas tillgänglig på myndighetens webbplats.

Detta yttrande har beslutats av den vikarierande generaldirektören David Törngren efter föredragning av juristen Elisabeth Hedborg. Vid den slutliga handläggningen har även den tillförordnade rättschefen Cecilia Agnehall, enhetschefen Jonas Agnvall och seniora juristen Ulrika Harnesk medverkat.

David Törngren, 2024-04-26 (Det här är en elektronisk signatur)